

EUROPEAN UNION

SZÉCHENYI
ISIVÁN
EGYETEM
MEZŐGAZDASÁG- ÉS
ÉLELMISZERTUDOMÁNYI KAR
MOSONMAGYARÓVÁR

Interreg
Austria-Hungary
European Union – European Regional Development Fund
Joint Ambrosia Action

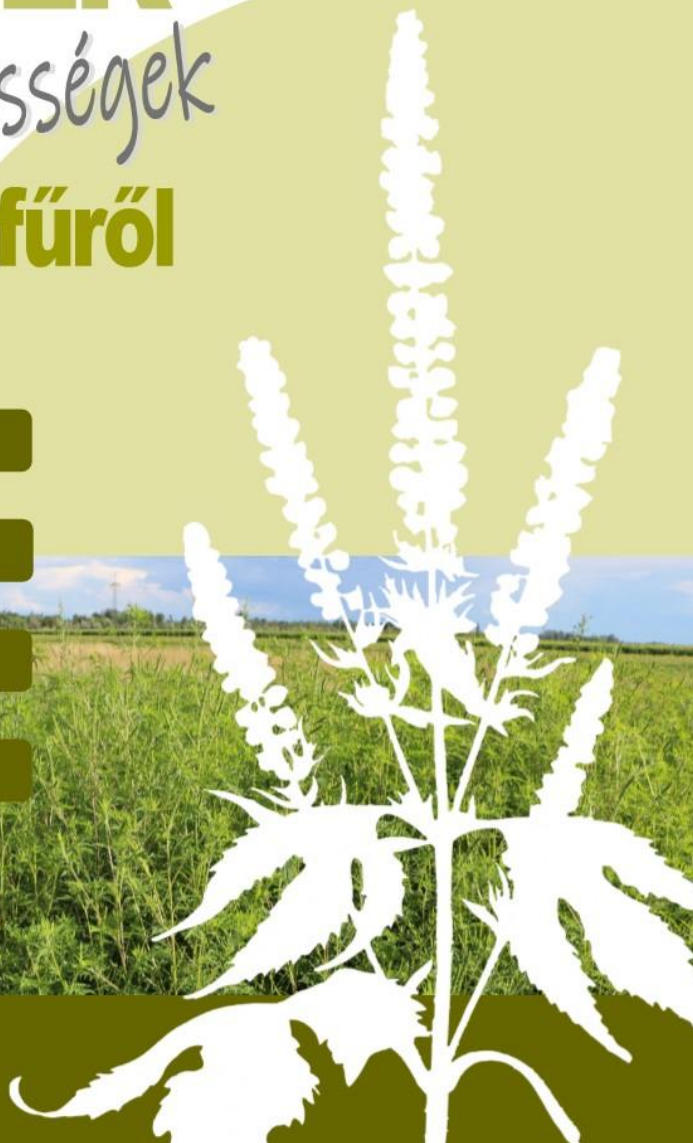
TÉNYEK és érdekességek a parlagfűről

Miről ismerhető fel?

Miért ártalmas?

Mit tehetünk ellene?

Jogi kérdések

Tények és érdekességek a parlagfűről

Kiadja

Széchenyi István Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar

ISBN 978-615-5837-39-5

Szerkesztette

Takács Krisztina, Vér András

Szakmai lektor

Pinke Gyula

Mosonmagyaróvár, 2018

Tartalom

JOINT AMBROSIA ACTION - Osztrák-magyar parlafű elleni akció.....	7
A projekt során elvégzett tevékenységek	9
Alapvető ismeretek a parlafűről	15
Rendszertani helye és elnevezése	15
Miről ismerhető fel a növény?	15
Fejlődése	19
A parlafűvel összekeverhető növények	21
Származása és elterjedése.....	27
Környezeti igényei	31
Parlafű allergia	32
Mit tehetünk a parlafű ellen?	36
Felmérés, megelőzés	36
Hogyan védekezzünk?	38
A parlafű elleni védekezés jogi szabályozása.....	46

Előszó

A Széchenyi István Egyetem mosonmagyaróvári Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar (SZE MÉK) osztrák és magyar partnerintézményekkel közösen kidolgozott egy projektet, melynek célja **határon átnyúló együttműködés kialakítása a parlagfű ellen. A Joint Ambrosia Action (Közös parlagfű akció) projekt** 2017-ben indult és 2019. év végéig tart.

A projektben a vezető partner szerepét Burgenland Tartomány tölti be, továbbá csatlakozott a partnerséghez a Bécsi Agrártudományi Egyetem (Universität für Bodenkultur). Magyarországról a SZE-MÉK (Mosonmagyaróvár) mellett a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal vesz részt a munkában.

Stratégiai partnerként Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata, a Szigetközi Természetvédelmi Egyesület és a Vas Megyei Kormányhivatal járul hozzá a projekt sikeres lebonyolításához.

A kezdeményezés nem kisebb célokat tűzött ki, mint az osztrák-magyar határtérségben a parlagfűvel érintett területek felmérése, a parlagfű elleni védekezés jogi kereteinek előkészítése Ausztriában (a már meglévő magyar rendszerrel egyeztetve) és egy közös parlagfű jelző rendszer kiépítése által a **parlagfű terjedésének visszaszorítása**.

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a parlagfű elleni jogi szabályozás és az irtás kötelezővé tétele **csak akkor lehet sikeres, ha a lakosság is elkötelezett** ennek megvalósításában, valamint rendelkezik a növénytől kapcsolatos alapvető ismeretekkel. Ezen okból a projekt a tudományos és szakmai munkán túl kiemelt figyelmet szentel a **személetformálásnak** és a parlagfűvel kapcsolatos információk minél szélesebb körben való megismertetésének.

Karunk 2017-ben már megjelentetett egy gyerekeknek szóló játékos ismeretterjesztő kiadványt „Mi a gond a parlagfűvel? ...és mit tehetünk ellene?” címmel.

Ezen kis könyv célja, hogy felnőttek számára olyan hasznos információkat nyújtson a parlagfűről, melyek alapján az olvasó képes felismerni a növényt, segítséget kap az ellene történő védekezéssel kapcsolatban, valamint egyéb hasznos és érdekes információkhoz jut. A könyv végén a parlagfű elleni védekezés jogi szabályozását is bemutatjuk.

*Dr. Vér András
projektvezető*

INTERREG V-A AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG ATHU51 – JOINT AMBROSIA ACTION (JAA) projekt

Az örömlevelű parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*) vagy egyszerűen parlagfű a fészkesek családjába tartozó gyomnövényfaj, mely elsősorban útszéleken, szántóföldeken, építkezési helyszíneken, törmeléklerakó és parlagon hagyott területeken fordul elő. Magja hosszú ideig életképes, pollenje a legerősebb allergének közé tartozik. A klímaváltozás következtében emelkedést mutat mind az allergiás megbetegedések száma, mind pedig a tünetek erőssége. A „Joint Ambrosia Action“ (JAA) című INTERREG projekt célul tűzte ki a parlagfűvel érintett területek felvételezését és az elterjedés határon átnyúló megfékezését.

A projektben a következő osztrák és magyar partnerek vesznek részt:

PROJEKTPARTNEREK

LP1	Burgenland Tartomány - 2. osztály: Tartományi Tervezés, Biztonság, Községek és Gazdaság / Tartományi Tervezés Fő Referátus (Land Burgenland)	
PP2	Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal (GYMSMKH)	
PP3	Bécsi Agrártudományi Egyetem - Integratív biológia és biodiverzitás kutatás osztály (BOKU)	 <p data-bbox="745 1193 975 1246">Universität für Bodenkultur Wien University of Natural Resources and Life Sciences, Vienna</p>
PP4	Széchenyi István Egyetem (SZE), Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar Mosonmagyaróvár	

SP5	Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata	
SP6	Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata	
SP7	Szigetközi Természetvédelmi Egyesület	
SP8	Vas Megyei Kormányhivatal	

MIÉRT OLYAN FONTOS A PARLAGFŰ ELLENI VÉDEKEZÉS?

A parlagfű pollenje különösen agresszív módon vált ki allergiás megbetegedést, ezzel éves szinten hatalmas károkat okozva a nemzetgazdaság számára. Míg Magyarország régóta érintett és a védekezési intézkedéseket mind szervezeti mind jogi szempontból lerögzítette már, addig Ausztriában még csak az elmúlt pár évben

terjedt el igazán a növény. A terjedése elsősorban a keleti szomszédos országok irányából történik, ezért Burgenland különösen érintett. A magokat elsősorban közlekedési eszközök és mezőgazdasági gépek hurcolják be. A Burgenlandban történő erős elszaporodás felelős a pollenkoncentráció jelentős növekedéséért is. Mivel csupán nemzeti/regionális/helyi szinten történő intézkedések meghozatala nem elegendő, ezért a partnerek a kihívást határon átnyúló megközelítés segítségével kívánják orvosolni. A burgenlandi elterjedés megfékezése a szomszédos tartományokra is pozitív hatással lesz.

Parlagfűvel fertőzött tábla a határtérségben.

Fotó: Pinke Gyula

A HATÁRSÁV KÖZÖS FELMÉRÉSE ÉS ALAPKUTATÁS

A parlagfű témájához kapcsolódóan az elmúlt évtizedben világszerte számos kutatást végeztek, ebből adódóan a lehetséges védekezési intézkedésekhez kötődő tudományos háttér már rendelkezésre áll. Ami a határtérség vonatkozásában még hiányzik, az a területekről szükséges adatmennyiség, ami tájékoztatást ad a fertőzés kiterjedéséről. A projekt során feltérképezésre kerül a parlagfű szántóföldi térfoglalása, valamint elemzésre kerülnek a térségre jellemző környezeti és gazdálkodási tényezők. Az így kapott adatok és információk birtokában az érintett intézmények olyan védekezésre és az elterjedés megfékezésére vonatkozó ajánlásokat tudnak megfogalmazni, melyek a regionális igényekhez illeszkednek és most először határon átnyúlóan koordináltak.

Parlagfű felmérés a JAA projekt keretében.

Fotó: Pinke Gyula

PARLAGFŰ ÁLLOMÁNY TEREPI FELVÉTELEZÉSE (FELMÉRÉSE) A HATÁRSÁVBAN

Kutatási terület: A teljes osztrák-magyar határszakasz 30-30 km-es sávja.

Vizsgálandó kultúrnövények: kukorica, napraforgó, szója, olajtök.

Vizsgálat ideje: 2017-2018.

Kutatómunkánk során a következő kérdésekre keresünk választ:

- Melyek a parlagfű tömegességét befolyásoló legfontosabb gazdálkodási és ökológiai tényezők különféle kultúrnövényállományokban a két országban?
- A parlagfű fertőzés mértéke valóban különbözik a két országban? Ha igen, milyen tényezők állnak a jelenség hátterében?
- Vannak olyan vegyszeres és nem vegyszeres gazdálkodási tényezők, melyek felhasználhatók a parlagfű elleni védekezési stratégiák optimalizálásában a két országban?

1.		Kultúrnövény: kukorica	GPS koordináták: N 47° 56' 55.1", EO 14° 12' 10.0"	
Tengerszint feletti magasság: 130		Szomszédos vegetáció: tölgy		
1. Szegélykvadrát	2. Kvadrát (20m)	3. Kvadrát 50 m	4. Kvadrát 100 m	
Kultúrnöv.borítás 50%	Kultúrnöv.borítás 30%	Kultúrnöv.borítás 30%	Kultúrnöv.borítás 30%	
Ambrosia: 0%	Ambrosia: 0%	Ambrosia: 0%	Ambrosia: 0%	
<i>Panicum mitiacum</i> 5%	<i>Panicum mitiacum</i> 5%	<i>Convolvulus arvensis</i> 10%	<i>Panicum mitiacum</i> 2%	
<i>Convolvulus arvensis</i> 10%	<i>Cow arvensis</i> 17%	<i>Setaria pumila</i> 17%	<i>Setaria pumila</i> 0,17%	
<i>Lolium tuberosum</i> 5%	<i>Lolium tuberosum</i> 2%	<i>Panicum mitiacum</i> 5%	<i>Convolvulus arvensis</i> 0,17%	
<i>Oxyporum arvense</i> 1%	<i>Setaria pumila</i> 10%	<i>Lolium tuberosum</i> 0,5%	<i>Lolium tuberosum</i> 0,17%	
<i>Lolium perenne</i> 0,5%	<i>Mercurialis annua</i> 0,1%	<i>Polygonum convolvulus</i> 0,1%		
<i>Setaria pumila</i> 0,5%		<i>Mercurialis annua</i> 0,1		
<i>Echinochloa</i> 1%				
<i>Onis-capiti</i> 0,1%				
<i>Polygonum convolvulus</i> 0,5%				
<i>Rosa</i> 0,2%				
<i>Elymus repens</i> 0,2%				

Gyomfelvételezési adatlap (JAA projekt, 2017. évi felmérés)

Interjú a gazdálkodókkal és terepi gyomfelvételezés

Mindkét kutatási év július és augusztus hónapjaiban, előre megbeszélt időpontokban felkeressük a gazdálkodókat, akik megmutatják a kutatás számára felajánlott földjeiket. Ekkor a kutatócsoport egyes tagjai előre elkészített kérdőívek felhasználásával feljegyzik az adott szántókon alkalmazott gazdálkodási eljárások adatait. Az interjúval egyidejűleg, a kutatócsoport másik része elvégzi az adott vetés gyomfelvételezését.

Vizsgálandó vetések száma: minden kultúrnövény típusból 25-25 a magyar és osztrák oldalon, tehát 100-100 vetés a két országban, minösszesen 200 szántóföld a két év folyamán.

 Austria-Hungary

Interregional Cooperation Programme

 Joint Ambrosia Action

AGROTECHNIKAI KÉRDŐIV / AGRARTECHNISCHE FRAGEBOGEN

Joint Ambrosia Action – Interreg V A ATHUS1

- Felvétel időpontja, település: 07. 26.
- Név (gazdálkodó): OF. 26. Felvételi száma: 19
- Név (Landwirt oder Betrieb): ... Nummer: ...
- Kultúrnövény neve: ... Land: A H
- Name der Kulturpflanze: TÖK Fajta: DOLFHÄLE
- Tábla mérete (ha): 30 Sorte: GLEISDORFER
- Größe der Ackerfläche (ha): 30 Bioparkadás: igen nem
- Vetés ideje (év/hónap/nap): 05. 6. Bio-Anbau: ja nein
- Saatzzeit (Jahr/Monat/Tag): 05. 6. A gazdaság mérete (ha): 1000 ha
- Sortávolság (cm): 133 Betriebsgröße (ha): 1000 ha
- Reihenabstand (cm): 133 Tőtávolság (cm): ...
- Tőszám (db/ha): 23 000 Pflanzenabstand (cm): 30
- Pflanzenzahl (Stk./ha): 23 000 Vetőmag mennyisége (kg/ha): ...
- Elővetemény neve: ... Saatzgutbedarf (kg/ha): ...
- Vorfrucht: ...
- A kijuttatott műtrágya neve és mennyisége (t/ha) / Kunstdünger (Name, Menge) (t/ha): ...
- N: ... P: ... K: ...
- A kijuttatott szerves trágya mennyisége (t/ha): 20 t/ha Kijuttatás éve: 2016
- Naturdünger (t/ha): ...
- A felhasznált herbicidok neve, dózisa (kg/ha v. l/ha) ... Zeitpunkt der Düngung (Jahr): ...
- Genutzte Herbizide (Name, Dosis) (kg/ha; l/ha) ...
1. Elővetemény tartójában / Stoppel der Vorfrucht: ...
2. Presowing / Vorsaat: ...
3. Preemergens / Vorauflauf: ...
4. Postemergens / Nachauflauf: ...
- A kezeléseket követő 2 héten belül volt-e bemosó csapadék: ...
11. Niederschlag nach der Pflanzenschutzbehandlung innerhalb 2 Wochen:

1. kezelés: ☐ igen ☐ nem ☐	2. kezelés: ☐ igen ☐ nem ☐
3. kezelés: ☐ igen ☐ nem ☐	4. kezelés: ☐ igen ☐ nem ☐
- Behandlung 1: ja nein
- Behandlung 2: ja nein
- Behandlung 3: ja nein
- Behandlung 4: ja nein

A Joint Ambrosia Action című (ATHUS) számú projekt az INTERREG V-A Austria-Magyarország Együttműködési Program keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósult meg.

Kitöltött agrotechnikai kérdőív (JAA projekt, 2017. évi felmérés)

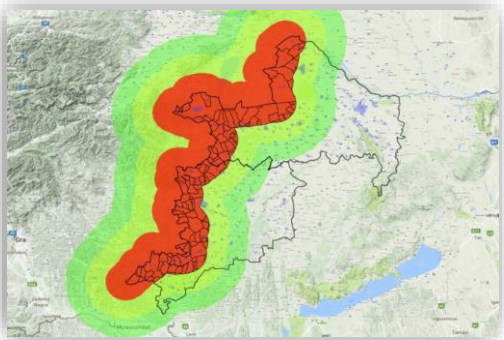
HELIKOPTERES LÉGI FELDERÍTÉS

A parlagfű és az egyéb allergén gyomnövények elleni védekezési stratégia kidolgozása és gyakorlati végrehajtása Magyarországon mintegy 17 évvel ezelőtt kezdődött meg.

A célvizsgálatra kijelölt Győr-Moson-Sopron megye, valamint Vas megye országos viszonylatban a gyomfelvételezési adatok alapján gyomhygiéniai szempontból a kedvező adottságú megyék közé tartozik, ennek ellenére még így is sok tennivaló lehet, mivel az allergén gyomnövény a gazdasági kártétele mellett jelentős közegészségügyi problémát okoz elterjedése alapján.

Helikopteres légi felderítés. Fotó: Mecca

Felderítés területe a határsávban.

JAA projekt, 2017

Ausztria Burgenland tartományának vonatkozásában nem rendelkezünk fertőzöttségi adatokkal, ezért a projekt egyik célkitűzése, hogy átfogó képet kapjunk a két ország határ menti 10-10 km-es sávjának fertőzöttségi értékeiről.

A parlagfű elleni védekezés során fontos szempont a mezőgazdasági területek gyommentes állapotának a fenntartásáról való gondoskodás, illetve a szántóföldek és környezetük rendezett állapotának megtartása. A projektben azonban nem csak a mezőgazdasági területek relevánsak, hiszen a nagy beruházások során az építkezések bolygatott területein is megjelenhetnek a gyomnövények.

A VÉDEKEZÉSI INTÉZKEDÉSEK JOGI KERETÉNEK ELŐKÉSZÍTÉSE

A projekt segítségével Burgenlandban előkészítésre kerül a védekezési intézkedések jogi kerete, mely a magyar rendszerrel is összeegyeztetésre kerül.

KÖZÖS PARLAGFŰ JELZŐ RENDSZER KIÉPÍTÉSE

A közös parlagfű jelző rendszer felépítésével most először jön létre határon átnyúló parlagfű előfordulásra és pollenszennyezésre vonatkozó adatcsere. A bilaterális parlagfű munkacsoport (szakmai grémium) létrehozásával, melybe nemzeti és regionális szintű szakértők kerülnek bevonásra, egyben megalapozásra kerül a hosszú távú intézményi együttműködés is. A jelzőrendszer a szomszédos tartományok illetékes osztályaival és szövetségi szinten is egyeztetésre kerül. A parlagfű probléma kezelésére kialakított menetrend fejlesztésébe a releváns szervezetek (tartomány, önkormányzatok, mezőgazdaság, útkezelők) is bevonásra kerülnek.

KOMMUNIKÁCIÓS INTÉZKEDÉSEK

A kommunikáció a projektben kiemelt jelentőséggel bír. A parlagfű okozta problémák megoldása ugyanis csupán szabályozások kidolgozásával nem járhat eredménnyel. Az elterjedés fő oka, hogy a lakosság még mindig nem ismerte fel a probléma súlyosságát és az irtási intézkedések sokszor hatástalannak bizonyulnak, mely legtöbbször a növény biológiai jellegzetességeinek figyelmen kívül hagyásából ered. Ezért a projekt egyik kiemelt súlypontját az átfogó célcsoport-specifikus ismeretterjesztő és szemléletformáló kommunikáció képezi. A **szemléletformáló és tájékoztató tevékenységek** széles célcsoportokat kívánnak megszólítani. A helyi lakosság, az iskolások és a

Ismeretterjesztő kiadvány
JAA projekt, 2017

mezőgazdasági termelők mellett kiemelt figyelmet kapnak az önkormányzatok, érdekképviselők, útkezelők és a természetvédelmi szervezetek. A projektben kidolgozott anyagok (pl. tájékoztató kiadvány, kézikönyv a gyakorlatban érintettek számára, mobil applikáció) minden érdeklődő számára rendelkezésre állnak.

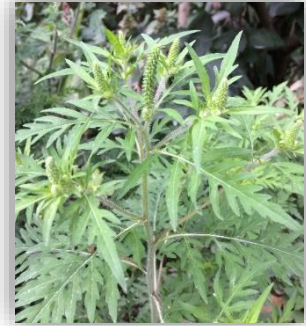

Ismeretterjesztő „road-show” általános iskolások számára
2017-ben, JAA projekt

RENDSZERTANI HELYE ÉS ELNEVEZÉSE

A parlagfű (*Ambrosia*) nemzetségnek mintegy 40 faja ismert. Ez a növekedés a fajok változékonyságával és az egymással való kereszteződésükkel magyarázható (Novák, 2013). Rendszertani besorolása a következőképpen alakul:

- Ország: növények
- Törzs: zárvatermők
- Osztály: kétszikűek
- Rend: fészkesvirágzatúak
- Család: fészkesvirágzatúak
(újabbán őszirózsaféléknek is nevezik)
- Nemzetség: parlagfű
- Faj: ürömlevelű parlagfű (Tudományos neve: *Ambrosia artemisiifolia*)

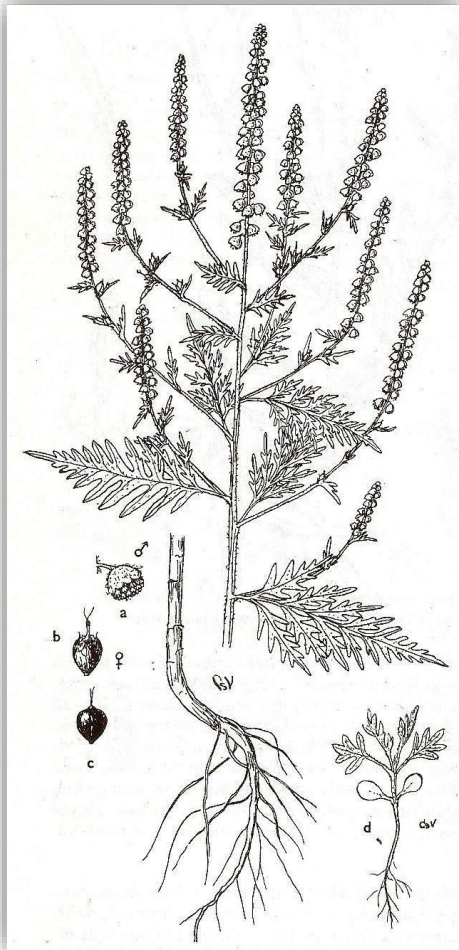
Parlagfű. Fotó: Takács Krisztina

A parlagfű az **egyik legismertebb gyomnövényünk**, melynek mezőgazdasági és egészségügyi kártétele jelentős. A parlagfű évről évre nagy tömegben jelenik meg Magyarország szántóföldjein és egyéb bolygatott területein. Erőteljes allergiás tüneteket idézhet elő az arra érzékeny embereknél, a növénytermesztésben többletköltségeket, termésvesztést okoz.

MIRŐL ISMERHETŐ FEL A NÖVÉNY?

- 20-200 cm magasra nő;
- Orsógyökerű;
- Szára szőrös, tompán négyélű, felálló, dúsan elágazó terebélyes;

- Levelei egy-kétszeresen szárnyaltan szeldeltek, fonákjuk és a levélnyel kissé szőrös, alakjuk igen változatos, a környezeti tényezők hatására is változik;
- Virágzat: a porzós virágzatok füzérben állnak a hajtás csúcsain - egy füzérben 70-80 virágzat, 1 virágzatban pedig 10-15 virág. A kis zöld termős virágok a felső levelek hónaljában találhatók.

Parlagfű
(*Ambrosia artemisiifolia* L.)

- a.) porzós virágzata,
 b.) nővirága,
 c.) termése,
 d.) csíranövénye
 (Ujvárosi, 1973)

ÉRDEKES INFORMÁCIÓ...

- A parlagfű levelei igen változatos alakúak lehetnek, ami megnehezítheti a növény felismerését. Az alábbi táblázatban bemutatunk néhány levélváltozatot.

A parlagfű levélforma változatai (Fotó: Béres Imre)

A porzós és termős virágok külön fészkekben nyílnak. Az **allergiát okozó nagy mennyiségű pollen**, a hajtások csúcsán kifejlődő **porzós virágzatokban** képződik. Sűrű állományban csaknem kizárólag porzós virágok képződnek, a ritkább térerállású állományokban, tápanyagban gazdag talajon pedig a termős virágok száma a nagyobb. A termős fészkek a felső lomblevelek hónaljában, a porzós virágzatok alatt találhatóak, rendszerint egyvirágúak, ülők. A porzós virágzatok a hajtások

csúcsain találhatóak. Egy virágzatban 10-17 halványsárga virág van. **Egyetlen fészekvirágzatból 119 ezer pollen szóródhat ki** (Novák, 2013).

A parlagfű szaporítóképlete;
1.) egymagvú fészek; 2.) kaszat; 3.) csupasz mag (Fotó: Béres Imre)

A termős fészkek a felső lombszelevek hónaljában (Rajz: Bíró Krisztina)

Porzós virágzatok a hajtások csúcsain (Rajz: Bíró Krisztina)

FEJLŐDÉSE

Magról kelő, egynyári növény. Január végétől a csírázásra kész mag csak a felmelegedésre vár. A talaj felső 3 cm-es rétegében lévő termések indulnak csírázásnak. Ha a talaj hőmérséklete eléri a 10-20°C-ot és sok a napfény, kedvezőek lesznek a csírázás feltételei. Nálunk március végén kezd kelni, és áprilisban csírázik tömegesen. Intenzív növekedése nyáron indul. Porzós virágai július első felében jelennek meg, a termős virágok a hónap vége felé. A virágok beporzását a szél végzi, a virágpor akár 100 km távolságra is el tud jutni. A virágpor szóródása július végén és augusztus hónapban történik meg a legnagyobb tömegben, ezután kisebb mennyiségben a fagyok beálltáig. A termése ősszel képződik.

csírázás: március vége-
április eleje május-június

vegetatív növekedés,
virágzás: július-
augusztus vége

az első érett magok
szeptember második
felére várhatók

ÉRDEKES INFORMÁCIÓ...

- *A mélyebben fekvő magok 3-4 évtizedig is nyugalomban maradhatnak, így a talajok hosszútávon fertőződhetnek;*
- *A közepes méretű növény több ezer, vagy akár több tízezer magot érlel, de 60 000 magot is termelhet egyetlen tövön;*
- *A mag rendkívül ellenálló, akár harminc évig is csíráképes marad.*

A PARLAGFŰ FEJLŐDÉSE KÉPEKBEN

1.

Szikleleveles parlagfű

2.

4 valódi lombszeleves parlagfű

3.

Vegetatív fejlődési szakaszban lévő, még nem virágzó növény

4.

A parlagfű korai bimbós állapot (a virágtengelyek még nem nyúltak meg)

5.

A parlagfű virágzásban

A PARLAGFŰVEL ÖSSZEKEVERHETŐ NÖVÉNYEK

Gyakran előfordul, hogy sokan más növényt neveznek parlagfűnek. Hazánkban legtöbbször a fekete ürömmel (*Artemisia vulgaris*) tévesztik össze, de összetévesztik továbbá a fehér ürömmel (*Artemisia absinthium*), vadvassal (*Cannabis sativa*), bársonyvirággal vagy népies nevén büdöske (*Tagetes* spp.), gilisztaűző varádics (*Tanacetum vulgare*), fehér libatop (*Chenopodium album*) és a betyárkóró (*Conyza canadensis*) stb. különböző fenológiai fázisaiban lévő alakjaival. A parlagfű levelei igen változatosak, így az alább felsorolt még ki nem fejlett növények levélzete miatt való összetévesztése rendszerint megesik a nem szakképzett gazdálkodókkal. Azonban az egyes növények levélzetének botanikai jellemzése és a róluk készült képek alapján látható, hogy kisebb odafigyeléssel e növényektől is megkülönböztethető a parlagfű.

FEKETE ÜRÖM

fekete üröm

parlagfű

A gyomnövények közül a **parlagfüvet leggyakrabban a fekete ürömmel keverik össze**. A parlagfű levelei nagyon hasonlítanak a fekete üröm leveleihez. A virágzásuk egybe esik, a fekete üröm is allergizáló növény, de jóval kevesebb megbetegedést okoz. A fekete üröm élő gyökérzettel rendelkezik, vele szemben

a parlagfű egynyári. A két növény megkülönböztetését segíti, ha megnézzük az alsó leveleket.

A fekete üröm legalsó levelei karéjosak vagy hasogatottak, míg a parlagfű levelei szeldeltek. A felső levelek alapján már nehezebb az megkülönböztetés, mert azok a fekete ürömnél is többnyire szeldeltek. A fiatal növények könnyen megkülönböztethetőek. A fekete üröm első levelei alig tagoltak, fűrészfogasak.

TUDTA, HOGY A FEKETE ÜRÖM...

- *Teája léleknyugtató;*
- *Ha átfázott a lábunk vagy sokat gyalogoltunk jól tesz a meleg lábfürdője.*

FEHÉR ÜRÖM

fehér üröm

parlagfű

A fehér üröm is a fészkesvirágzatúak családjába tartozik. Nálunk útszéleken, parlagokon, száraz gyepekben gyakori növény. A szántóföldeken is megtalálható, de ott nincs jelentősége. Élő, félcserjés, gyöktörzsos növény, levelei szárnyaltan szeldeltek. Az **egész növény ezüstösen szürke** színű a fénylő selymes szőrzettől. Aromatikus illata van.

TUDTA, HOGY A FEHÉR ÜRÖM...

- Az „álmébresztő” növényekhez tartozik, a régi időkben pszichoaktív hatóanyaga miatt valós, gyönyörű és vibráló álmok létrehozására használták teáját;
- Belőle készült az abszint, a XIX. század művészeinek kedvenc itala.

kép: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Abszint>

BÁRSONYVIRÁG

bársonyvirág

parlagfű

A parlagfű már virágzás előtt könnyen összetéveszthető az ugyancsak fészkés virágzatú bársonyvirággal vagy más néven büdöskével. A **bársonyvirág jóval alacsonyabb, egyéves, zöldszárú, szagos dísznövény**. A hasonlóság palántakorában észrevehető a levélzeten, melyek szárnyaltan szelделtek, átellenes vagy szórt állásúak.

TUDTA, HOGY A BÁRSONYVIRÁG...

- Az ehető virágok közé tartozik, íze enyhén kesernyés;
- Biokertészetben fonálférges és drótférges elriasztására ültetik a haszonnövények közé.

VADKENDER

vadkender

parlagfű

Gyakran előfordul, hogy **helytelenül a vadkendert hívják parlagfűnek**. A vadkender enyhén allergén, de alig hasonlít a parlagfűre. A termesztett rostkender elvadult változata, kétlaki növény, levelei átellenes vagy szórt állásúak, tenyeresen osztottak, szeldeltek.

TUDTA, HOGY A VADKENDER...

- Minden fejlett ókori kultúrában hasznosították;
- A vadkender magját i.e. 6000-ben is használták táplálékként Kínában;
- A kender az egyik legősibb ipari növény;
- A kínaiak ruhákat, cipőket, köteleket, papírt készítettek a kender rostjaiból.

GILISZTAŰZŐ VARÁDICS

gilisztaűző varádics

parlagfű

Hazánk egész területén megtalálható faj. Élő, a fészkesek családjába tartozó, ágas, ferde gyöktörzsű növény, mereven felálló, többnyire csoportosan nő. Levelei egyszerűen szárnyasan szeldek, a szárnyak hosszúkásak, gyengén szőrösek vagy kopaszak. **Aranysárga, gömbszerű fészekvirágzatai** 80-100 cm magasan díszlenek dús sátorvirágzatban.

TUDTA, HOGY A GILISZTAŰZŐ VARÁDICS...

- *Kevésbé ismert gyógynövény, pedig már az ókorban is használták rovarok elűzésére, fertőtlenítésre, kellemetlen szagok ellen, bélférges elhajtására;*
- *A biokertészek elsősorban a hangyák távoltartására alkalmazzák.*

KANADAI ARANYVESSZŐ

kanadai aranyvessző

parlagfű

Két-három méter magas, karcsú, sűrű levelű, a tövénél bokrosodó kóró, a **parlagfűtől eltérően virágzata sárga színű**. Hazánkban a kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*) már több helyen elvadult, invazív özöngyom.

BETYÁRKÓRÓ

10-100 cm magas felálló hengeres szárú, a fészkesvirágzatúak (Asteraceae) családjába tartozó növény. A szár felső részén erősen ágas, az alsó részén sűrűn leveles, szőrös vagy érdes. Tőlevelei szálas-lándzsásak vagy hosszúkás lándzsásak, a külső tőlevelek csúcsukon 3 tompa fogúak. A szárlevelek szálas-lándzsásak, hegyesek, ép szélűek vagy fűrészesek, berzedt szőrűek, az alsók nyélbe keskenyedők, a felsők ülők (Ujvárosi, 1973).

betyárkóró

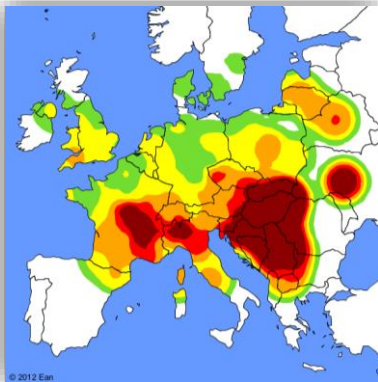

parlagfű

SZÁRMAZÁSA ÉS ELTERJEDÉSE

Európában nem őshonos, eredeti élőhelye Észak-Amerika déli része. Magyarországon először az 1920-as években jelentek meg nagyobb állományai a dél-nyugati megyékben, alkalmazkodása után robbanásszerűen kezdett terjedni az áruszállítási útvonalak mentén.

Az Ambrosia nemzetségnek jelenleg kb. 40 faja ismert. A fajok többsége nagyon változékony, és egymással is kereszteződnek, ezért a fajok száma folyamatosan növekszik. Magyarországon előforduló taxon (élőlények egyazon kategóriába sorolt, közös gyűjtőnévvel ellátott csoportja) az ürömlevelű parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*).

	nagyon magas
	magas
	közepes
	alacsony
	nagyon alacsony
	nincs

Parlagfű pollenkoncentráció Európában (2012) kép: <http://internationalragweedsociety.org>

Az ürömlevelű parlagfű É-Amerikában őshonos (Arizona, Sonora sivatag térsége), Kanadában 60 000 évesnél idősebb interglaciális lerakódásokban is megtalálták a pollenjét. Igazán gyakorivá az utóbbi 250 évben vált, összefüggésben az ember letelepedésével, a nagyarányú erdőirtással és talajbolygatással.

Az európai invázió két kiinduló központja: Délnyugat-Franciaország, valamint Horvátország és Szerbia Magyarországgal határos területei (innen a parlagfű Dél-Magyarországon használt népies elnevezése: szerbfű).

Elterjedt: Dél-Európában, a Kárpát-medencében, Oroszország déli területein, Ukrajnában, a Balkán-félszigeten, Észak-, Közép- és Dél-Amerikában, Ázsiában, Ausztráliában. Újabb források szerint erősen terjed: Olaszország (Pó völgye), Németország Csehországgal határos része, Ausztria, Szlovákia, Lengyelország (Varsó, Poznan), Bulgária, Románia, Franciaország középső és földközi-tengeri része, szórványosan már Svájc is, Koreai- félsziget.

Hazánkba a parlagfű dél felől jutott el. 1908-ban találták meg Orsován. Végleges behurcolása az 1920-as évek elejétől történt meg szerbiai uradalmakból, ezután már az ország több helyén is megtalálták Somogy, Zala, Veszprém megyékben. A II. világháború után feljött Pest megyéig, és „átlépett” a Duna-Tisza közébe (Szegedtől kiindulva terjedt észak felé), majd a Tiszántúlra is. 1945 után mezőgazdasági termékek szállítási útvonalai mentén (útszéleken, vasúti töltéseken) terjedt rohamosan.

Mára már egész Magyarország területén elterjedt, veszélyes gyomnövény.

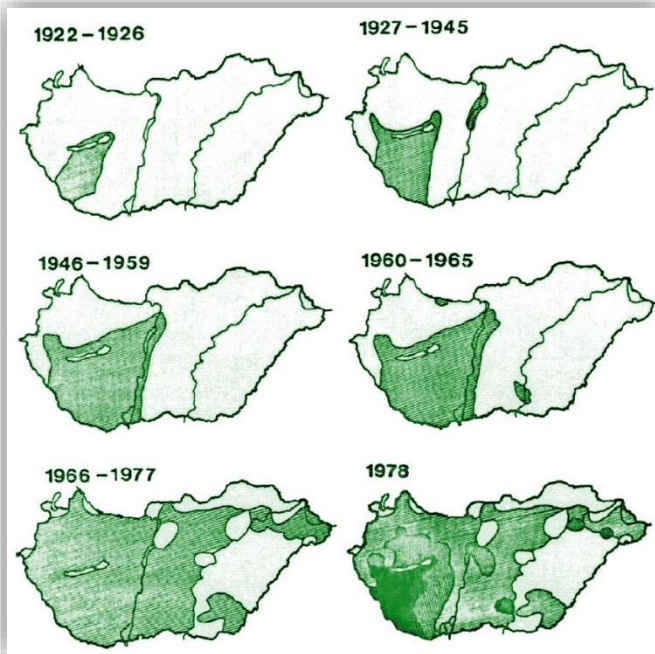
A parlagfű elterjedését segítő biológiai sajátosságai:

- Jó alkalmazkodás a változó környezeti tényezőkhöz
- Jó versenyképesség, gyors kezdeti növekedés
- Jó szárazságtűrőképesség
- Az ember, zavaró tevékenységéhez való jó alkalmazkodása - bolygatott, nyílt élőhelyek növénye
- Oligofág¹ vagy gazdaspecifikus természetes ellenségek hiánya
- Intenzív regenerálódás a szár alapi részéhez közel eső rügyekből (pl. kaszálás után)
- Folyamatos kelés szabadföldön március végétől a fagyokig

¹ Az oligofág görög eredetű szó, jelentése: csak néhány, meghatározott táplálékot fogyasztó élőlény. Forrás: Wikipédia

Az oligofág kártevők olyan állati vagy növényi szervezetek, melyek táplálkozása meghatározott növényfajokhoz vagy szűkebb csoporthoz kötöttek. Forrás: Wikipédia

- Mélyebb talajrétegekben a magvak akár 39 évig megőrzik életképességüket
- Morfológiai-genetikai ² változékonyság
- Herbicid (gyomirtó szer) ellenálló biotípusok megjelenése
- Allelopátia ³ (Kazinczi-Novák, 2012)

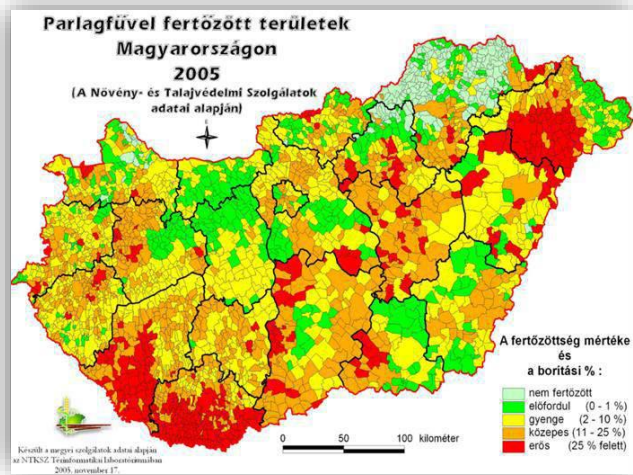
A parlagfű terjeszkedése Magyarországon (2007-2008)
(Kazinczi-Novák, 2012)

² A morfológia vagy alaktan a biológia egyik alapvető tudományterülete. Feladatköre az élőlények külső alakjának, kinézetének, tagolódásának vizsgálata és leírása. Forrás: Wikipédia

³ Egyes növények a környezetükbe olyan kémiai anyagokat, allelokemikáliákat bocsátanak ki, melyek hatással vannak más növények életfolyamataira, csírázására, növekedésére, fejlődésére.

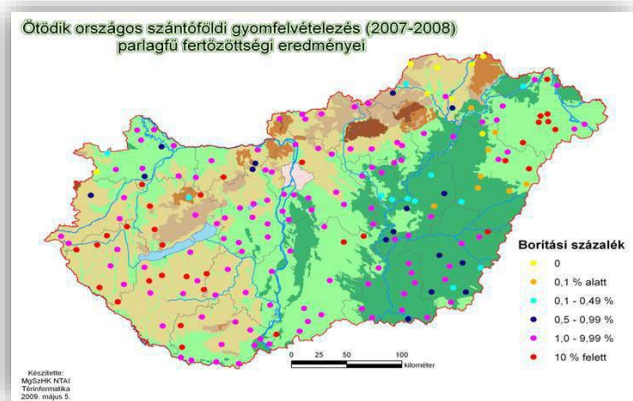
Forrás: Digitális Tankönyvtár, www.tankonyvtar.hu

Az alábbi ábrák bemutatják a Magyarországon parlagfűvel fertőzött területeket a Növény és Talajvédelmi Szolgálatok felmérése, illetve az ötödik országos szántóföldi gyomfelvételezés eredményei alapján.

Parlagfűvel fertőzött területek Magyarországon 2005-ben:

Forrás: NTKSZ Térinformatikai Laboratórium

A parlagfű terjedési fázisai Magyarországon (Priszter 1957, Béres-Hunyadi 1991.)

Magyarországon az eddig elvégzett 5 országos gyomfelvételezés alapján megállapítható, hogy a parlagfű egyike a leggyakrabban előforduló gyomnövényeinknek. Búzában és kukoricában az 5 országos gyomfelvételezés alapján sorrendje és borítása a következőképpen alakult:

Év	Sorrend	Borítás
1950	21.	0,39%
1970	8.	0,87%
1988	4.	2,57%
1997	1.	4,70%
2008	1.	5,33%

A parlagfű előfordulása és borítása (1950-2008) búzában és kukoricában. 5. országos gyomfelvételezés

KÖRNYEZETI IGÉNYEI

Talajra viszonylag igénytelen. Leggyakrabban utak és vasúti sínek mentén, parlagon hagyott területeken, nem megfelelően gyomirtott, bolygatott földeken fordul elő (innen származik a neve is). A meleg éghajlatot, a fényt és a nyári csapadékot kedveli, de szárazságtűrése is kiváló. Nagy növekedési, szaporodási erélye révén számára ideális körülmények között könnyen felülkerekedik más növényeken.

Az allergia kifejezést a 19. század óta használták és a természetes állapottól való eltérést értették rajta. A másik ezzel kapcsolatos kifejezés az atópia: a szervezet egy külső ágenssel szemben fellépő nem tipikus reakcióját nevezték így el. A két kifejezést napjainkban szinonimaként használjuk és három betegséget sorolunk ide. Ezek a szénanátha, az asthma bronchiale és az ekcéma. Mindhárom kórképre jellemző, hogy a szervezet a külső tértől, legtöbbször inhalációs úton érkező nem károsító anyagot károsnak ítéli és hibásan, heves reakcióval igyekszik távoltartani, vagy, ha már bekerült, igyekszik onnan eltávolítani. Szénanátha esetén a heves hörgőgörcs, szpazmus, akadályozza az allergén behatolását. (Hutás Imre)

A parlagfű pollen elektronmikroszkópos képe

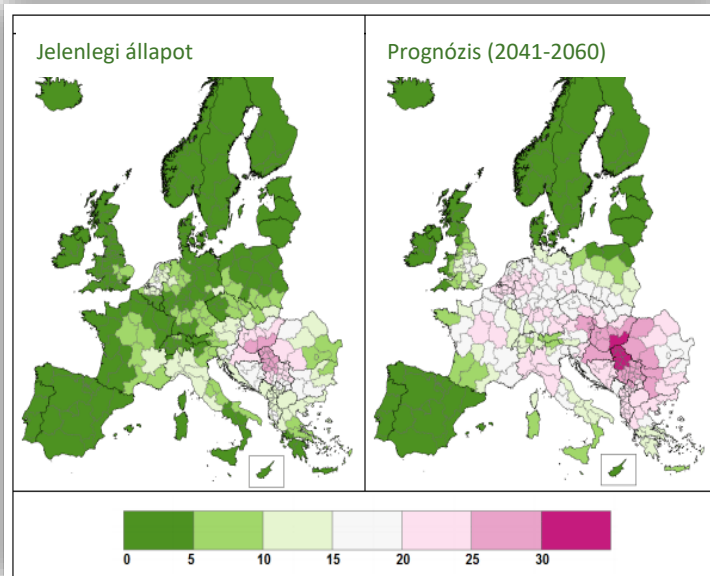
Évről évre nő az allergiás betegek száma, ez egyrészt magyarázható azzal, hogy növekszik az ártalmas anyagok előfordulása, másrészt az ember szervezetének ellenálló képessége változik. Becslések szerint Magyarország lakosságának kb. 30%-a szenved valamilyen allergiában.

ÉRDEKES INFORMÁCIÓ?

- *A University of East Anglia kutatói a következő 35 évre a parlagfű okozta allergiás megbetegedések számának megduplázódását prognosztizálják.*
- *Európában jelenleg körülbelül 33 millió embernek okoz problémát a parlagfű pollen, ami a kutatók szerint 77 millióra nőhet 2041 és 2060 között.*

- *A kutatók az allergiások számának növekedésén túl az allergiás tünetek súlyosbodását és az allergiás periódus hosszának növekedését is valószínűsítik.*

A pollenallergiában szenvedők százalékos aránya Európa lakosságán belül jelenleg és a jövőben. Forrás: University of East Anglia

A parlagfű allergia főbb tünetei: könnyezés, szemviszketés, tüszögés, csalánkiütés. Általános tünetek is kísérhetik: fejfájás, fáradékonyság, hőemelkedés, csökkent koncentrációképesség. A panaszok súlyossági foka változó, az enyhétől a súlyos tünetekig, amelyek zavarják a munkavégzést és az éjszakai pihenést.

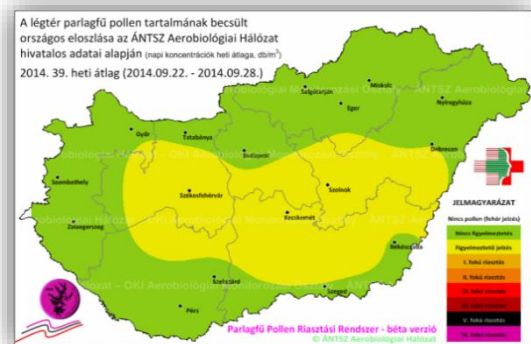
A parlagfű allergia pollenallergia, amit a levegőben található allergének váltanak ki. Az allergiás reakciók a szemben, az orrban és a tüdőben jelentkeznek. Egyformán sújtja a felnőtteket, a gyermekeket, a fiatalokat. A parlagfű allergia terjedésében közrejátszik, hogy a köz- és magánterületeken rendkívüli módon elszaporodott a gyomnövény. A parlagfű allergia sajnos nem gyógyítható, de kezelhető. Az allergia

kialakulása elleni védekezés: pollennaptár és térkép figyelése, a pollendús környezet kerülése, zárt ablak mellett történő autózás, alvás, gyakori hajmosás, zárt térben való teregetés. Szabadban töltött idő előtt mindenképpen ajánlott tájékozódni a pollenhelyzetről.

Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy az interneten terjedő „divatos” elméletek ellenére a **parlagfű nem gyógynövény!** Nem gyógyít, károsíthatja az egészséget.

TUDTA?

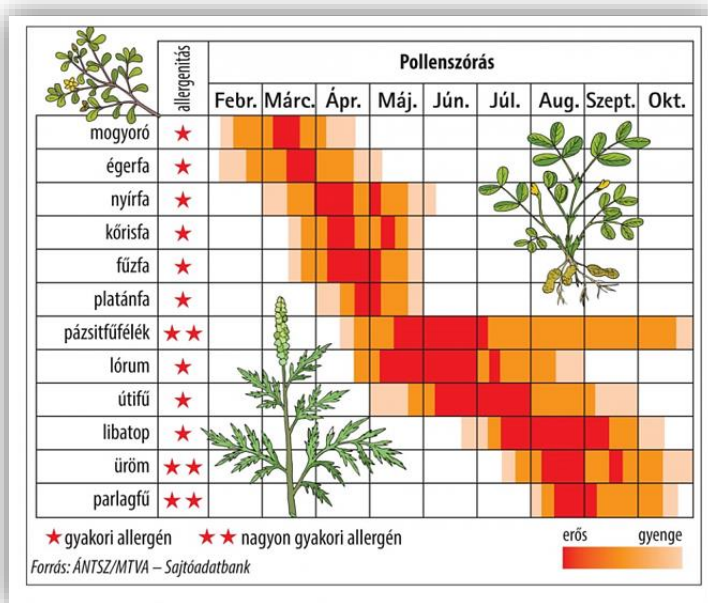
- *A parlagfű 1 g pollenjében 30-35 millió pollenszem van;*
- *Egy átlagos növény 8 milliárd virágporszem termelésére képes 2-3 hónap alatt;*
- *A pollenek a széllel igen nagy távolságokra, akár 100-150 km-re is eljuthatnak;*
- *Pollenjének erős allergén tulajdonságát az okozza, hogy nagyon aktív, gyors diffúzióra képes, igen hatékony allergiát kiváltó anyagokat tartalmaz.*
- *Világszerte a parlagfű egymaga több túlérzékenységen alapuló, allergiás megbetegedésért felelős, mint az összes többi allergén növény együttléve.*
- *Minden évben készítenek olyan naptárakat (pollennaptár), melyekről leolvasható a legallergénebb növények pollen kibocsátása, ezzel figyelmeztetve az allergiásokat a virágzás kezdetétől a pollen kibocsátás csúcspontján át a virágzás végéig.*
- *A pollentérkép a pollennel szennyezett területeket mutatja be, ami szintén hasznos információval szolgál.*

Példa pollentérképre. Forrás: Eumet.hu

A parlagfű **pollenszóródásának tetőzése általában augusztus vége és szeptember eleje** között valószínűsíthető, mely függ a hőmérséklet tartós emelkedésétől és a lehullott csapadék mennyiségétől.

További allergén gyomnövények: fehér libatop (*Chenopodium album*), szőrös disznóparéj (*Amaranthus retroflexus*), karcsú disznóparéj (*Amaranthus powellii*), nagy csalán (*Urtica dioica*), réti lórom (*Rumex obtusifolius*), nagy útifű (*Plantago major*), parlagi rézgyom (*Iva xanthiifolia*) stb.

Pollennaptár. Forrás: ÁNTSZ/MTVA

FELMÉRÉS, MEGELŐZÉS

Magyarországon a parlagfű elterjedtséget tekintve, a mintegy 5 millió ha mezőgazdaságilag hasznosítható termőterület vonatkozásában 700 ezer ha-on okoz erős fertőzést.

A változó környezeti tényezőkhez jól alkalmazkodó tájidegen faj agresszívan és nagy tömegben terjed Magyar-

Parlagfű felvételezés a JAA projekt kertében 2017-ben.

Fotó: Pinke Gyula

országban és Ausztriában. A magyar mezőgazdaságnak és a mesterséges agro-ökoszisztémák mellett az egyéb természetes élőhelyeknek, extenzív szántóföldi társulásoknak is egyre nagyobb, mérhető gazdasági (kb. évi 34 mrd Ft termésveszteség) és természetvédelmi kárt okozó (ún. inváziós faj) gyomnövénye.

A parlagfű allergiás megbetegedést idéz elő több millió ember szervezetében és jelentős 10-30%-os terméskiesést okoz a mezőgazdasági termelésben. Intenzív felszaporodásához hozzájárul többek között a növény a biológiai sajátosságai, a termesztéstechnológiai hibák (gyomos táblaszegélyek, megkésett kezelések, gabonatarlók ápolási munkáinak elhagyása), a humán tényezők (földterületek felaprózódása, szakértelem hiánya), a talajtani tényezők (talajok elsavanyodása, nem megfelelő tápanyagellátás) és a klímaváltozás. Visszaszorításában, megfelelő szinten tartásában nagy felelősség hárul a mezőgazdasági szakigazgatásban dolgozó szakemberekre, valamint a növényvédelmi szakirányítást végző növényorvosokra, termelőkre, szaktanácsadókra, valamint a civil lakosságra.

A fertőzés megszüntetésében jelentős szerepe van a hatékony felderítésnek, valamint a hatékony védekezésnek mind bel- és külterületen.

Évről-évre szinte ugyanazokon a területeken jelenik meg a parlagfű, ezért a gazdálkodó és a lakosság részéről nagyobb odafigyelés szükséges!

Külön figyelmet igényel a **biogazdálkodás**, mivel a biogazdálkodóknál nagy gondot okoz a növény jelenléte és az ellene való védekezés.

Összességében, a parlagfű felderítés és az ellene való védekezés során stratégiai cél a növény virágzásának és a magérésének megakadályozása, valamint a talajok magkészletének ún. „seed bank” csökkentése.

ÉRDEKES INFORMÁCIÓ

A Joint Ambrosia Action projekt keretében helikopteres légi felderítéssel és terepi felvételezéssel felmérjük a parlagfüves területeket az osztrák-magyar határtérségben. A terepi felvételezés során...

- 2017.07.24. és 08.10. között összesen 113 szántóföldön végeztünk gyomfelvételezést, a felmérés 2018-ban is folytatódik;
- Szántónként 4 db 50m²-es mintatéren megbecsültük az ürömlévelű parlagfű és a társuló gyomnövények, valamint a kultúrnövényzet borítását. Ez mindösszesen 452 mintatér növényconológiai⁵ felvételezését jelentette;
- Ausztriában 12 napraforgó-, 25 kukorica-, 25 szója- és 14 olajtökvetést felvételeztünk, 48 konvencionális és 28 ökológiai gazdaságban;

⁴ Az elhullatott magvak a talajba kerülve gazdagítják annak gyommagtartalmát, az ún. seed-bankot, növelve ezzel a kártétel forrását és nagyságát. Forrás: Digitális Tankönyvtár

⁵ A cönológia vagy társulástan az élőlények koegzisztenciális (együtt előfordulási) viszonyaival foglalkozó tudományág.

Forrás: <https://hu.wikipedia.org/>

- *Magyarországon 17 napraforgó és 20 kukoricavetést felvételeztünk 34 konvencionális és 3 ökológiai gazdaságban;*
- *Minden vizsgált szántóföldön talajmintákat is gyűjtöttünk;*
- *A gyomfelvételezésekkel párhuzamosan előre elkészített kérdőívek kitöltésével interjúkat készítettünk a gazdálkodókkal az adott földeken alkalmazott agrotechnikai módszerek összeírásával. A gazdák mindkét országban készségesen álltak rendelkezésünkre;*
- *A vizsgált szántókon az első évben összesen 160 gyomfajt regisztráltunk.*

HOGYAN VÉDEKEZZÜNK?

Többféle védekezési eljárás esetén a fő cél mindig ugyanaz: a **parlagfű virágzásának és magképzésének megakadályozása**. Ha sikerülne ennek évről évre eleget tenni, kevesebb lenne a parlagfű.

A mezőgazdasági területeken, ahol a parlagfű megjelenik, vitalitása és szívóssága következtében **ellehetetleníti a kultúrnövények**

fejlődését. Olyan, mintha szőnyeget képezne a talajon és **elszívja a haszonnövény elől a talaj tápanyag- és vízkészletét**, így ahol megjelenik, jelentős termelésekiesést okozhat. Azon kívül, hogy terméscsökkenítő hatása van, az **emberek egészségére is káros**, évről-évre több az allergiás megbetegedés.

Ha a növény már jelen van, akkor **kézi gyomlálás** (teljes mértékben eltávolítható a növény, de káros lehet az egészségre), **kapálás** (nem kell érintkezni a növényvel), **kaszálás** (akkor hatásos, ha megfelelő időben történik), gyeptelepítés (leghatékonyabb), esetleg vegyszerek (veszélyes lehet más növényre, állatra, emberre!) alkalmazása jöhet szóba. Azonban mindegyik megoldásra igaz, hogy

Parlagfű kukorica állományban.

Fotó: Pinke Gyula

nem elég egyszer kiirtani a parlagfűvet a területet hasznosítani és gondozni kell, hiszen a magok 30-40 évig is életképesek!

A lekaszált parlagfű felhasználási lehetőségei: komposztálás, biogáz előállítás.

ÉRDEKES INFORMÁCIÓ

Biológiai módszerrel történő parlagfű-mentesítést kísérletezett ki a Neumann János Egyetem Kertészeti és Vidékfejlesztési Kara.

- *Többéves kutatás eredményeként sikerült előállítani a természetes hatóanyagot, amely saját biológiai fegyverét fordítja a parlagfű ellen.*
- *A természetes hatóanyag kevésbé mérgező, megvan a természetes lebomlási láncolata, és nem dúsul fel az élővizekben és a talajban.*
- *A bioherbicides⁶ kezelést egyszer, esetleg kétszer kell elvégezni a parlagfű virágzás előtti állapotában ez a módszer lényegesen olcsóbbá válhat a későbbiekben, mint a mechanikai gyomirtás, amelyet négyszer-öttször is meg kell ismételni.*
- *A bioherbicidek biológiai ágenszt tartalmaz, amely jelen esetben növényi hatóanyag*
- *Kiskunsági Nemzeti Park kísérleti területén a módszer látványos eredményt hozott, a kezelt parcellán a parlagfű eltűnt, és visszaállt a természetes vegetáció.*

⁶ Herbicideknek nevezik azokat a gyomirtó szereket, amelyeket szintetikus úton állít elő a vegyipar, előfordul azonban, hogy humán egészségügyi problémákat okozhatnak, lassan bomlanak le, felszaporodnak az élővizekben és a talajban. Forrás: <http://www.ng.hu/Termeszeti/2015/08/23/Uj-szer-a-parlagfu-ellen>

A parlagfűvel potenciálisan fertőzött tarlók agrotechnikai, növényvédelmi beavatkozás nélkül fokozatosan virágzó parlagfű tengerré alakulnak, köszönhetően a talajok magas parlagfű magkészsletének, valamint a növény szerény ökológiai igényének, jó környezeti alkalmazkodó képességének. A nyár végére Magyarország termőterületének mintegy ötöde tarlóvá alakul. Ezen

Parlagfüves tábla a JAA projektterületen.

Fotó: Pinke Gyula

területek közül, a műveletlen tarlók virágzó „parlagfű-mezői” az Aerobilógiai Hálózat által rendszeresen mért magas parlagfű pollen-koncentrációhoz jelentősen hozzájárulnak, ezért a tarlók ápolása nem csak növénytermesztési, hanem közegészségügyi jelentőséggel is bírnak.

A fertőzött táblák méretéből adódó magas pollenkoncentráció, valamint a települések határában elhelyezkedő tarlók a helyi lakosság életminőségét jelentős mértékben ronthatják. A gabona, valamint repcetarlók kezelése, rendbetétele fontos növénytermesztési-növényvédelmi technológiai láncszem, és egyben a parlagfű-mentesítés, valamint az évelő gyomnövények elleni védekezések fontos alapeleme is. A kalászos gabonák betakarítását követően az elhanyagolt tarlókat szőnyegszerűen borítja a parlagfű, ezen kívül esetenként még a csattanó maszlag (*Datura stramonium*), szerbtövis fajok (*Xanthium* spp.), árvakelésű napraforgó (*Helianthus annuus*), kender (*Cannabis sativa*), ebszékfű (*Tripleurospermum inodorum*), az évelők közül pedig a mezei aszat (*Cirsium arvense*), folyondár szulák (*Convolvulus arvensis*), tarackbúza (*Elymus repens*), valamint a fenyércirok (*Sorghum halepense*).

A parlagfű-mentesítésben részt vevő hatóságok különös figyelmet szentelnek, a tarlók állapotának ellenőrzésére, hogy enyhítsenek a több mint 2,5 millió allergiás ember augusztus-szeptemberi parlagfűpollen miatti szenvedésén. A felelőtlen földhasználók terület-nagyságtól függően 15.000-5.000.000 Ft-ig terjedő növényvédelmi bírságban részesülhetnek a tarlóművelés elmulasztása, és ennek következtében virágbimbós, illetve virágzó parlagfű állomány előfordulása esetén.

A parlagfű elleni integrált növényvédelem alatt az összehangolt agrotechnikai, biológiai, mechanikai és fizikai, kémiai védelmet értjük, amelyet a törvényi szabályozás és a hatósági intézkedések egészítenek ki teljessé.

Agrotechnikai védekezés:

Agrotechnikai védekezés alatt értünk minden olyan eljárást, amely fokozza a kultúrnövény versenyképességét a parlagfűvel szemben és számára gyors kezdeti fejlődést biztosít.

- Okszerű vetésváltás alkalmazása, amely egyben a herbicidek rotációját, a monokultúra megszüntetését jelenti.
- Optimális az egyszikű kultúrából való irtása, vagy korán lekerülő kultúra (repce, őszi kalászos) tarlóján.
- A talajtulajdonságok (elsősorban humusztartalom és kötöttség) figyelembe vétele a növénytermesztésnél, valamint a területek ökológiai adottságaihoz igazodó növényválasztás.
- Leggyengébb adottságú területek kivonása a termelésből.
- Szakszerű fajtaválasztás, gyommagmentes fémzárolt vetőmag használata, optimális vetésidő-, tőszám megválasztása, herbicid-érzékenység számbavétele, gyomfelvételezések, a gyomflóra változás nyomon követése a táblákon stb.
- Szakszerű szaktanácsadás kérése szakképzett növényorvosoktól. (Benécsné és mtsai.)

Mechanikai, fizikai védekezés:

- A talajművelés (kultivátorozás, tárcsa, gyomfésű, gyomkefe, tarlóhántás stb.) feloldja a magvak nyugalmi állapotát, így a kelő csírák egy következő mechanikai vagy kémiai kezeléssel elpusztíthatók.
- Úgynevezett. „hamis magágy” (false seedbed) készítése: a tervezett vetés előtt 17-21 nappal magágykészítés a gyomoknak, majd azok kelésekor újabb talajmunka elvégzése, amely egyben a kultúrnövény valódi magágy-előkészítése és egyben a kikelt gyomok elpusztítója.
- Kapáskultúrákban sorközcultivátor alkalmazása (töltögető kultivátor ill. eke jó hatása: a fiatal parlagfű elpusztul, ha kifordítja a talajművelő eszköz és földdel beborítja)
- Tarlóhántás, -ápolás (nehéztárcsa, kultivátor, eke)
- Speciális gyomirtó eszközök: gyomfésű, rugós ujjú boronák, fogasborona, küllőskapa, csillagkapa stb.
- Kézi gyomlálás: csak virágzás előtt és védőkesztyűben.
- Kapálás: talajszinten, a gyökérnyaki részt elvágva elpusztul a gyom.
- Kaszálás: megmarad a talajhoz közeli min. 2-4 cm-es szárrész, ahol 2-3 levélelágazás többől is képes újrarahajtani, új elágazásokat hozni. Az első kaszálás optimális ideje a virágbimbók megjelenése előtti 1-2 héttel van (célszerű lehet a mulcs otthagynása a területen).
- Belterületek, útszélek, árokpartok, természetvédelmi területek talajtakarása. (Benécsné és mtsai., 2009)
- A kalászos gabonák betakarítása után, a hántatlan tarlón, a gabona tenyészidőszakában kikelt parlagfű egyedek életteret kapnak és a betakarítást követően a fényviszonyok kedvezőbbé válásával intenzív növekedésnek indulnak. Aratáskor adott tarlómagasságnál levágott növények a szárcsonkok rügyeiből újrarahajtanak, és még több virágzati tengelyt képeznek, illetve a virágzás már alacsony növénymagasságnál is bekövetkezik (20-50 cm).

Biológiai védekezés:

- Parlagfű levélbogár (*Zygogramma suturalis*), és egyéb parlagfüvet károsító, gazdaspecifikus rovarfajokkal végzett kísérletek (nem adnak igazi, hatékony megoldást, csak művelés alatt nem álló, egybefüggő, nagy, elhanyagolt területeken alkalmazható megoldás, pl. Ausztrália).
- A vírusok: alkalmatlanok (polifágok!).
- Kórokozó gombák: Eddig már több, mint 10 faj leírása a parlagfüvön Magyarországon
- Perspektivikus: rozsdagombák (*Puccinia xanthii*) esetleges bioherbicid kifejlesztésének lehetősége megfelelő kutatások után (kombinálva csökkentett dózisu vegyszeres kezeléssel) (Benécsné és mtsai., 2009).

Kémiai védekezés:

A mechanikai gyomirtás nem minden esetben kielégítő hatékonyságú. Mindig az adott körülményeknek megfelelően kell megválasztani, hogy mechanikai-, vagy vegyszeres védekezés, vagy esetenként mindkettő alkalmazása szükséges-e. A vegyszeres védekezés elsősorban tarlókezelés formájában az évelő gyomnövények tömeges kihajtása esetén szükséges. A helyes mezőgazdasági gyakorlat előírja, hogy betakarítás után 30 napon belül a tarlókántást el kell végezni és a tarlók jó állapotát az egész vegetációban fenn kell tartani. A tarló „feketén tartása” a kívánatos. A különböző talajművelő eszközökkel végzett tarlókántással elpusztítható a tarlón lévő parlagfű is, másrészt a gyomok csírázása segíthető elő a talajbolygatás által. A hántott tarlókon a talajmunkák elvégzését követően a parlagfű újbóli kelése okozhat problémát. Az új parlagfű csíranövények elpusztítása talajműveléssel, vagy herbicidekkel lehetséges. Amennyiben a területen kihajtottak az évelő gyomfajok, úgy a vegyszeres védekezés elvégzésénél a gyomnövény megfelelő fenológiai állapotára kell koncentrálni. Tarackbúza (*Elymus repens*) esetében a 20-25 cm, fenyércirok (*Sorghum halepense*) esetében a 40-50 cm-es nagyság, aprószuláknál (*Convolvulus arvensis*) a virágzás, mezei aszatnál (*Cirsium arvense*) a tőlevélrózsás állapotban van a szisztemikus (felszívódó) gyomirtó szer kijuttatásának optimális időpontja. Erre a célra legalkalmasabbak a glifozát hatóanyagú készítmények. Tovább növelheti a

herbicidek hatékonyságát a permetlébe szárazabb időjárás esetén további segédanyagok, hatásfokozók adagolása. Magról kelő gyomnövények (parlagfű, csattanó maszlag, selyemmályva, kender stb.) ellen azok 2-6 leveles (5-10 cm) állapotukban kell védekezni vegyszeresen. Az egyes készítmények dózisainak megválasztásánál mindig szigorúan be kell tartani az engedélyokirat, vagy annak hiányában, az az alapján készült címkén lévő előírásokat, paramétereiket.

Tarlókezelés:

A hatékony tarlókezelés a mechanikai és vegyszeres védekezés megfelelő kombinációja. A betakarítás utáni legfontosabb teendő a különböző növényi maradványok, a szalma letakarítása. Ezzel elősegíthető az élőlő gyomnövények mind gyorsabb újrarahajtása. Az alacsony tarlóval történő betakarítás is ezt a célt szolgálja. A tarlókántás optimális talajművelő eszköze a forgatásos alpművelést végző tárcsa, valamint forgatás nélküli művelés esetén a különböző kultivátorok. A tarlókántást sekélyen (kb. 10-12 cm) kell elvégezni, és gondoskodni kell a hántott felszín egy menetben, általában gyűrűs- vagy pálcáshengerrel történő lezárásáról is. A tarló ápolása és esetleges vegyszeres gyomirtása (precíziós eljárások) a következő évek agrotechnikai munkáit teszi könnyebbé és költségtakarékosabbá. A megfelelő időben elvégzett tarlókezeléssel nemcsak egy olyan agresszív gyomnövény, mint a parlagfű nyárvégi, őszi utókelése akadályozható meg, hanem a terület következő évi gyomfertőzöttsége is mérsékelhető. Számos gyomnövény jóval alacsonyabb költség szinten (pl. fenyércirok, tarackbúza) elpusztítható tarlón, mint szelektív gyomirtó szerekkel egy adott kultúrából. A tarlón kialakult parlagfű állományok ellen igény van egy elsősorban hatékony, a nagy kezelendő felületek miatt költségtakarékos és alacsony környezetterhelésű gyomirtási technológiákra.

Egyéb védekezési lehetőségek:

Parlagterületek, ruderáliák, vonalas létesítmények mentén:

- Talajtakarás, takarónövények alkalmazása,
- Fűvesítés,
- Legeltetés,
- Totális herbicidek,
- Kaszálás.

Lakóhelyek környékén:

- Kaszálás,
- Fűvesítés,
- Talajtakarás,
- Gyomlálás,
- Kapálás,
- Termikus gyomirtás.

Természetvédelmi területen, természetes és természetközeli élőhelyeken:

Ezeken a területeken a parlagfű csak emberi zavarás hatására jelenik meg. Mivel a parlagfű a bolygatott, nyílt élőhelyeket kedveli, természetes társulásokból fokozatosan kiszorul, és szerepét az évelő egyszikűek veszik át.

- Kézi gyomlálás,
- Kapálás,
- Kaszálás,
- Herbicidek helyspecifikus alkalmazása,
- Fűvesítés,
- Óshonos fajok telepítése.

A PARLAGFŰ ELLENI VÉDEKEZÉS JOGI SZABÁLYOZÁSA

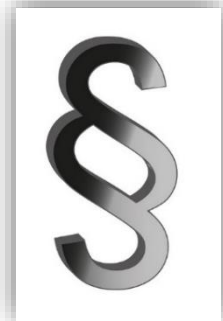
Az alábbiakban kivonatos formában ismertetjük a parlagfű elleni védekezéssel, illetve annak elmulasztásával kapcsolatos jogszabályokat. A teljes jogi szabályozás részletes megismeréséhez javasolt a felsorolt joganyagok tanulmányozása.

A JOGI SZABÁLYOZÁS RENDSZERE

A parlagfű-felderítés és a parlagfű elleni védekezés jogi szabályozását Magyarországon nyolc törvény, három kormányrendelet és egy miniszteri rendelet tartalmazza.

JOGSZABÁLYOK

- Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.)
- A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Tftv.)
- A földmérési és térképészeti tevékenységről szóló 2012. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Földmtv.)
- Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.)
- A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fmódtv.)
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.)

- A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény (a továbbiakban: Panasztörvény)
- A kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Kkv.)
- A földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Parlafű rendelet)
- A parlafű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól szóló 221/2008. (VIII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Parlafű rendelet)
- A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet (a továbbiakban: Növényvédelmi rendelet)
- Az élelmiszerlánc felügyeletével összefüggő bírságok kiszámításának módjáról és mértékéről szóló 194/2008. (VII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Bírság rendelet)

ALAPFOGALMAK, ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

1.3.1. Az Éltv. 17. § (4) bekezdése szerint:

„A földhasználó köteles az adott év június 30. napjáig az ingatlanon a parlafű virágbimbó kialakulását megakadályozni és ezt az állapotot a vegetációs időszak végéig folyamatosan fenntartani.”

A földhasználót terhelő kötelezettség kettős: egyrészt a parlafű virágzásának megakadályozása az adott év június 30. napjáig, ami egy objektív véghatárnap, másrészt e preventív magatartás, azaz a virágbimbó-mentes állapot fenntartása ezen objektív véghatárnaptól a vegetációs időszak végéig. E folyamatosan fennálló kötelezettség, a védekezési kötelezettség be nem tartása esetén bír jelentőséggel.

1.3.2. Az Éltv. mellékletének 30. pontja szerint:

„**földhasználó**: földdel rendelkezik, illetve azt használja, vagy a föld hasznosítására kötelezett, vagy olyan dologgal (eszközzel, berendezéssel, tárggyal) rendelkezik, illetve azt használja, amelyben növény fenntartható”.

1.3.4. A Tft. 5. § (1) bekezdése szerint: „A földhasználó - ha e törvény másként nem rendelkezik, választása szerint - köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírások betartása mellett **a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni (hasznosítási kötelezettség).**”

1.3.5. A Növényvédelmi rendelet 1/A. § (1) a pontja és a 2. § (1) bekezdés d) pontja szerint: „A földhasználó és a termelő az adott terület rendeltetésével, hasznosítási céljával ellentétesen előforduló, tömeges jelenlétével gazdasági kárt okozó, ember vagy állat egészségét veszélyeztető vagy egyéb veszélyhelyzetet okozó növény (a továbbiakban: gyomnövény), elleni védekezésre vonatkozó döntését a károsítók gazdasági veszélyességére, emberre, állatra, környezetre gyakorolt hatására, a károsítók várható megjelenésének, terjedésének, járvány vagy gradáció kialakulásának valószínűsítésére szolgáló növényvédelmi előrejelzésre alapozva hozza meg. A földhasználó és a termelő köteles védekezni, különösen... d) parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*) ellen...”

RÉSZTVEVŐ SZERVEZETEK

1. Települési (fővárosban kerületi) önkormányzatok jegyzői

Kiemelkedő feladatuk települési szinten a parlagfű felderítés, a közérdekű védekezés elrendelése, illetve a jogkövető magatartás kikényszerítése. A közérdekű védekezés elrendelését követően, eljárásához a növény- és talajvédelmi hatóságként eljáró illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatala növényvédelmi bírság kiszabására irányuló eljárása kapcsolódik.

2. Ingatlanügyi hatóságként eljáró illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal

Mind a felszíni, mind a légi parlagfű-felderítésben, hatósági ellenőrzés keretében lefolytatott helyszíni ellenőrzések végrehajtásában van kiemelkedő szerepe.

3. Ingatlanügyi hatóságként eljáró illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal járási hivatalai

A parlagfű-felderítésen kívül, a jogsértő személyekkel kapcsolatos beazonosítási, adatközlési feladatokat lát el.

4. Növény- és talajvédelmi hatóságként eljáró illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatala

A parlagfű-felderítés és a parlagfű elleni védekezés legszélesebb hatáskörrel rendelkező szerve, egyaránt részt vesz a helyszíni ellenőrzések lefolytatásában, közérdekű védekezés elrendelésében, illetve a növényvédelmi bírság kiszabásában. Eljárásai kapcsolódnak a jegyzők és az ingatlanügyi hatóságok eljárásaihoz.

5. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatósága (NÉBIH)

Szakmai irányító szervként ajánlásokat, eljárásrendeket bocsát ki a résztvevő szervek számára. Működteti a parlagfű-felderítés és a parlagfű elleni védekezéshez kapcsolódó információs rendszert.

6. A földmérési és térinformatikai államigazgatási szerv (Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztálya)

Többek között veszélyeztetettségi térképeket készít.

7. A Földművelésügyi Minisztériummal kötött megállapodás alapján a belterületi felderítésben az Országos Polgárőr Szövetség polgárőrei

A Földművelésügyi Minisztérium stratégiai partnereként a polgárőrség mintegy 20 megyei szövetségén, és 56 ezer fős tagsága révén, többek között a siklóernyős és gíroptereres légi felderítési módszerrel segítik a parlagfűvel fertőzött területek felderítését.

8. Lakosság

Egyrészt a szemléletformálásban - például ifjú élsportolók népszerűsítették a parlagfű elleni védekezési kötelezettséget -, másrészt a felderítésben vesznek aktívan részt bejelentéseikkel.

9. A Földhasználó, illetve a tulajdonos

A parlagfű elleni védekezésben, mint e kötelezettség címzettje vesz részt. Jogkövető magatartásukkal a parlagfű elleni védekezés leghatékonyabb szereplői lehetnének.

10. Magyar Államkincstár

Költségvetés végrehajtásában vesz részt többek között oly módon, hogy nyilvántartást vezet a központi költségvetés - így a parlagfű-felderítéshez és védekezéshez kapcsolódó - előirányzatairól, azok változásáról és teljesítéséről; előkészíti a költségvetési előirányzatok felhasználásához kapcsolódó pénzforgalmi műveleteket.

ELJÁRÁSREND

ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSA

1.1. Lakossági bejelentés

A parlagfű elleni védekezési kötelezettség elmulasztásának tárgyában lakossági bejelentést bárki tehet, melyet a Panasztörvényben foglaltak szerint kell kezelni, amennyiben az közérdekű bejelentésnek minősül.

A közérdekű bejelentés olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja. A közérdekű bejelentés javaslatot is tartalmazhat. Panasszal és közérdekű bejelentéssel bárki fordulhat a panasszal vagy a közérdekű bejelentéssel összefüggő tárgykörben eljárásra jogosult szervhez. A szóbeli közérdekű bejelentést az eljárásra jogosult szerv írásba foglalja és a közérdekű

bejelentő számára másodpéldányban átadja. Ha a panaszt vagy a közérdekű bejelentést nem az eljárásra jogosult szervhez tették meg, a panaszt vagy a közérdekű bejelentést a beérkezésétől számított nyolc napon belül az eljárásra jogosult szervhez át kell tenni. Az áttételről a panaszt vagy a közérdekű bejelentőt az áttétellel egyidejűleg értesíteni kell. Ha a közérdekű bejelentés jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslatot tartalmaz, azt a jogalkotói hatáskörrel rendelkező személynek vagy szervnek is meg kell küldeni.

A közérdekű bejelentést a közérdekű bejelentések védett elektronikus rendszerében (a továbbiakban: elektronikus rendszer) is meg lehet tenni. A közérdekű bejelentések megtételére és nyilvántartására szolgáló elektronikus rendszer üzemeltetéséről az alapvető jogok biztosa gondoskodik. Az elektronikus rendszerben a közérdekű bejelentő azonosításához a nevét és lakcímét kell tárolni. A közérdekű bejelentő kérheti az elektronikus rendszer útján az alapvető jogok biztosánál tett közérdekű bejelentése során, hogy személyes adatai kizárólag az alapvető jogok biztosa és hivatala számára legyen hozzáférhető.

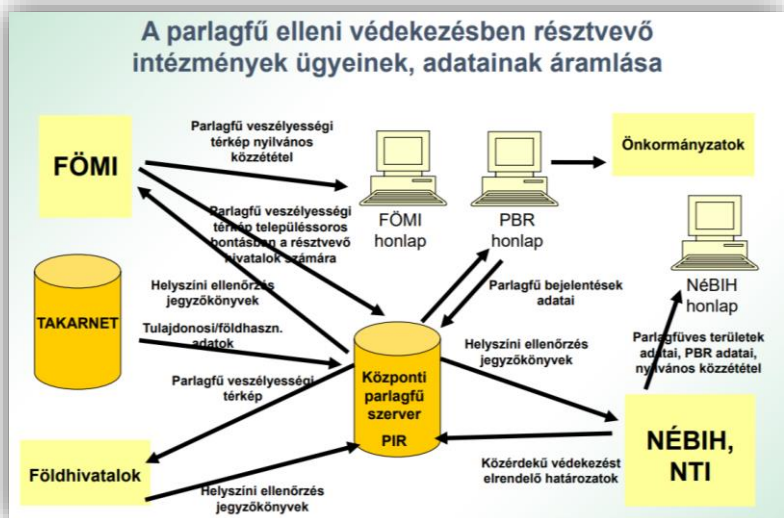
A közérdekű bejelentést az eljárásra jogosult szervhez történő beérkezésétől számított harminc napon belül kell elbírálni, indokolt esetben e határidő a bejelentő egyidejű tájékoztatása mellett meghosszabbítható.

Az eljárásra jogosult szerv a vizsgálat befejezésekor a közérdekű bejelentőt értesíti a megtett intézkedésről vagy annak mellőzéséről az indokok megjelölésével. Az elektronikus rendszeren keresztül benyújtott közérdekű bejelentés rövid, személyes és egyedi intézményi adatok nélküli tartalmi kivonatát és elintézésének állását az alapvető jogok biztosa az interneten mindenki számára hozzáférhetővé teszi.

A parlagfüves területek bejelentését segítő felületet, a Parlagfű Bejelentő Rendszert (PBR) a Földművelésügyi Minisztérium hozta létre 2013-ban, amely az állampolgárok számára is elérhető. Az állampolgári bejelentéseket ez a rendszer azonnal láthatóvá és feldolgozhatóvá teszi a helyszíni ellenőrzést végző hatóságok számára, továbbá a bejelentés alapján tett egyes eljárási cselekményekről automatikus értesítést kap a bejelentő, amennyiben ezt kérte. (Horváth, 2016)

1.2. A földmérési és térinformatikai államigazgatási szerv megfigyelő rendszere

A veszélyeztetett területeket a földmérési és térinformatikai államigazgatási szerv - Budapest Főváros Kormányhivatala [Kijelölő rendelet 27. § (1)] - megfigyelő rendszerben azonosítja, és azokról veszélyeztetettségi térképet készít.

A PIR működése 2016-ban. Forrás: Budapest Város Kormányhivatala

A földmérési és térinformatikai államigazgatási szerv a korábbi év adatai alapján készített veszélyeztetettségi térképet minden év június 15-ig elektronikus úton megküldi az ingatlanügyi hatóságnak, ezt követően minden év június 30-tól a vegetációs időszak végéig a veszélyeztetettségi térképet - a tárgyévi helyszíni ellenőrzési adatok és úrfelvételek távérzékeléses kiértékelése alapján - kéthetente frissíti, figyelemmel a tárgyévi természetett kultúrára.

A veszélyeztetettségi foltokat a helyszíni ellenőrzés eredménye alapján azonosító számmal, színkódoltan kell ellátni. **A veszélyeztetettségi térkép a Parlágfű Információs Rendszeren (PIR) keresztül érhető el.**

1.3. Helyszíni ellenőrzés

1.3.1. Saját kezdeményezésre, bejelentés alapján

A Parlagfű rendelet 3. § (1) bekezdése alapján a parlagfű elleni védekezési kötelezettség betartásának ellenőrzését saját kezdeményezésre vagy bejelentés alapján az alábbi szervek végzik:

a) Külterületen az ingatlanügyi hatóság.

b) Belterületen a jegyző.

c) Amennyiben a növény- és talajvédelmi hatóság észlel parlagfűvel fertőzött területet, meg kell keresni az ingatlanügyi hatóságot a közérdekű védekezés elrendeléséhez szükséges adatok beszerzése érdekében:

- külterület esetén a parlagfűvel fertőzött terület főbb törésponti koordináták,
- belterület esetén a helyrajzi szám(ok) megadásával. [Parlagfű rendelet: 3. § (3-4)] 1.3.2.

1.3.2. A védekezési kötelezettség elmulasztásának megállapítása a helyszíni ellenőrzés során

Amennyiben a helyszíni ellenőrzés során bizonyítást nyer, hogy a földhasználó nem tett eleget a parlagfű elleni védekezési kötelezettségének

a) külterületen a fertőzött területet főbb töréspontjainak koordinátái meghatározásával,

b) belterületen a helyrajzi szám alapján be kell azonosítani.

Az ingatlanügyi hatóság az azonosító adatokat, a terület helyrajzi számát, a földhasználati nyilvántartásba bejegyzett földhasználó adatait és a rendelkezésére álló bizonyítási eszközöket további intézkedésre megküldi a közérdekű védekezés elrendelésére jogosult hatóságnak. Az ingatlanügyi hatóság és a jegyző, a NÉBIH honlapján és a Földhivatali Portálon közzétett formanyomtatvány (lásd 2. pont) felhasználásával jegyzőkönyvet vesz fel. [Parlagfű rendelet: 3. § (2-6)]

Az Éltv. mellékletének 30. pontja szerint: „földhasználó: földdel rendelkezik, illetve azt használja, vagy a föld hasznosítására kötelezett, vagy olyan dologgal (eszközzel, berendezéssel, tárggyal) rendelkezik, illetve azt használja, amelyben növény fenntartható”.

A földhasználó köteles egyrészt a parlagfű virágbimbójának kialakulását megakadályozni, másrészt e kötelezettség elmulasztása esetén a közérdekű védekezés költségeit megtéríteni és a növényvédelmi bírságot megfizetni [Éltv. 17. § (4), 50. § (2), (4), 60. § (1) bekezdés c) pont].

Az Éltv. 17. § (4) bekezdése szerint:

„A földhasználó köteles az adott év június 30. napjáig az ingatlanon a parlagfű virágbimbó kialakulását megakadályozni és ezt az állapotot a vegetációs időszak végéig folyamatosan fenntartani.”

Az Éltv. 50. § (2), (4) bekezdése szerint:

(2) „A költségvetési törvényben meghatározott előírányatból kell biztosítani a közérdekű védekezés költségeinek megelőlegzését. A közérdekű védekezés elrendelését követően a költségek tizenöt napon belüli megtérítésére kell kötelezni az (1) bekezdés szerinti mulasztás elkövetőjét. A kötelezett nem fizetése esetén a közérdekű védekezés költségei adók módjára kerülnek behajtásra az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv javára. A költségek behajtásáról az állami adóhatóság gondoskodik. (4) „...parlagfű elleni közérdekű védekezést kell elrendelni, ha a földhasználó a 17. § (4) bekezdésében szereplő parlagfű elleni védekezési kötelezettségének nem tesz eleget.

Az Éltv. 60. § (1) bekezdése c) pontja szerint: Növényvédelmi bírságot kell kiszabni azzal szemben, aki a 17. § (4) bekezdésében előírt, a parlagfű elleni védekezési kötelezettségét elmulasztja. A hivatkozott rendelkezések alapján tehát az eljárásra jogosult szerv a hatósági eljárást (eljárásokat) a földhasználóval szemben folytatja le.

ÉRTESÍTÉS AZ ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁRÓL

A földhasználó előzetes értesítése mellőzhető, a parlagfű elleni védekezési kötelezettség teljesítésének helyszíni ellenőrzéséről az Éltv. 50. § (4) bekezdése alapján, míg a közérdekű védekezés elrendelése tárgyában folytatott eljárás megindításáról, a Ket. 29. § (4) bekezdése alapján, tekintve, hogy az veszélyeztetné az eljárás eredményességét.

KÖZÉRDEKŰ VÉDEKEZÉS ELRENDELÉSE

5.1. A közérdekű védekezés elrendelésére jogosult hatóság

A parlagfű elleni védekezés elmulasztása esetén, a Parlagfű rendelet 1-2. §§ a közérdekű védekezés elrendelésére jogosult szervezet a fertőzött terület fekvése, illetve a védekezésre kötelezett személy alapján határozza meg.

Külterületen:

A közérdekű védekezés elrendelésére jogosult hatóság a növény- és talajvédelmi hatóság.

Az ingatlanügyi hatóság által megküldött helyszíni ellenőrzésről készült jegyzőkönyv alapján, az érintett terület fekvése szerint illetékes megyei kormányhivatal növény- és talajvédelmi feladatkörében eljáró megyeszékhely szerinti járási hivatala, Pest megye és Budapest területén a Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatala (a továbbiakban: növény- és talajvédelmi hatóság) rendeli el a közérdekű védekezést.

Belterületen:

A közérdekű védekezés elrendelésére jogosult hatóság a jegyző.

A települési (fővárosban kerületi) önkormányzat jegyzője, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyző (a továbbiakban együttesen: jegyző) rendeli el a közérdekű védekezést. Ugyanakkor, ha a települési önkormányzat nem tesz eleget belterületen a parlagfű

elleni védekezési kötelezettségének, a növény- és talajvédelmi hatóság rendeli el a közérdekű védekezést.

KÖZÉRDEKŰ VÉDEKEZÉS VÉGREHAJTÁSA

A közérdekű védekezés végrehajtásáról, azaz annak elrendelését, az erre vonatkozó döntés közlését követően haladéktalanul intézkedni kell.

A közérdekű védekezés elrendelésére jogosult hatóság a közérdekű védekezés elvégzésével általa minden év május 31. napjáig kiválasztott gazdálkodó szervezetet bízhat meg.

A közérdekű védekezést célirányosan, költségtakarékosan, hatékonyan és a lehető legkisebb környezeti károsodással járó eljárással kell elvégezni. [Parlagfű rendelet 2. § (1-2)] A közérdekű védekezés elvégzése során a hatóság, valamint a közérdekű védekezést elvégző vállalkozó feladata végrehajtásának keretei között az érintett területre beléphet, ott a szükséges cselekményeket elvégezheti. Erre való jogosultságát kérésre köteles igazolni.

KÖZÉRDEKŰ VÉDEKEZÉS KÖLTSÉGEI

A közérdekű védekezés költségeként a jegyzőnél, valamint a növény- és talajvédelmi hatóságnál felmerült vállalkozói díj számolható el, melynek fedezetét a költségvetési törvényben a Földművelésügyi Minisztérium meghatározott előirányzatából kell biztosítani, megtérítésére pedig a védekezési kötelezettségét elmulasztó földhasználót kell kötelezni.

Amennyiben a költségek megtérítésére kötelezett a közérdekű védekezéssel érintett ingatlan tulajdonosa és az ingatlan közös tulajdonban áll, a költségek megtérítéséért valamennyi tulajdonos egyetemlegesen felel.

A BÍRSÁG KISZABÁSÁRA JOGOSULT SZERV

A jegyző vagy a növény- és talajvédelmi szerv által elrendelt közérdekű védekezést követően, a parlagfű elleni védekezési kötelezettség elmulasztása miatti jogkövetkezményként alkalmazandó növényvédelmi bírságot külterületi és belterületi terület vonatkozásában egyaránt a növény- és talajvédelmi szerv szabja ki.

NÖVÉNYVÉDELMI BÍRSÁG ALAPJA, MÉRTÉKE

A közérdekű védekezés elrendelésén túl, a növényvédelmi bírság mint a jogellenes magatartás szankciója szükséges a jogkövető magatartás kikényszerítése érdekében, a jogsértés ismételt elkövetésének elkerülése érdekében, valamint a parlagfű elleni védekezés további szereplőinek a jogsértő magatartástól való távoltartása érdekében.

Az élelmiszerlánc felügyeletével összefüggő bírságok kiszámításának módjáról és mértékéről szóló 194/2008. (VII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Bírság rendelet) 4. § (1) bekezdése szerint: **A növényvédelmi bírság alapja a károsítóval fertőzött terület mérete.**

Az Éltv. 60. § (1) bekezdés c) pontja szerint: „növényvédelmi bírságot kell kiszabni azzal szemben aki, a 17. § (1) bekezdésében előírt kötelezettségét az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv kötelezése ellenére, továbbá a 17. § (4) bekezdésében előírt, a parlagfű elleni védekezési kötelezettségét elmulasztja”.

A növényvédelmi bírság

A növényvédelmi bírság tételes mértéke differenciált, egyrészt függ a jogsértés ismétlődésétől, mivel azonos tényállású, három éven belüli ismételt jogsértés esetén a növényvédelmi bírság összegét az 1. számú melléklet irányadó bírságtétele szerint kiszabott bírság összegének felével kell növelni, azzal a megkötéssel, hogy az ily módon megállapított bírság összege nem haladhatja meg

az adott jogsértés esetén kiszabható bírság legmagasabb mértékét. Másrészt a terület nagyságától és a területen előforduló parlagfű borítási százaléktól.

Bírság rendelet 1. számú melléklet A) táblázat c) pontja szerinti bírság tételes meghatározása

c) A Tv. 17. § (1), illetve (4) bekezdésében előírt védekezési kötelezettség elmulasztása		
1. belterületen:	kevesebb, mint 50 m ²	15 000 Ft
	50 m ² , vagy nagyobb, de 200 m ² -nél kevesebb	15 000-50 000 Ft
	200 m ² , vagy nagyobb, de 1000 m ² -nél kevesebb	50 000-100 000 Ft
	1000 m ² , vagy nagyobb, de 1 ha-nál kevesebb	100 000-750 000 Ft
	1 ha, vagy nagyobb	750 000-5 000 000 Ft
2. külterületen:	kevesebb, mint 1 ha	15 000-50 000 Ft
	1 ha, vagy nagyobb, de kevesebb, mint 5 ha	50 000-150 000 Ft
	5 ha, vagy nagyobb, de kevesebb, mint 10 ha	150 000-225 000 Ft
	10 ha, vagy nagyobb, de kevesebb, mint 30 ha	225 000-1 000 000 Ft
	30 ha, vagy nagyobb, de kevesebb, mint 50 ha	1 000 000-2 000 000 Ft
	50 ha, vagy nagyobb, de kevesebb, mint 100 ha	2 000 000-3 750 000 Ft
	100 ha, vagy nagyobb	3 750 000-5 000 000 Ft

Felhasznált források

A parlagfű felderítés és a parlagfű elleni védekezés időszerű kérdései, 2017.
Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal

A Parlagfű Információs Rendszer (PIR) 2016. évi működésének ismertetése Hubik Irén, Simon András, Friedl Zoltán MMT, A 2016-os év pollenszezonjának értékelése OMSZ, 2017.

Allergic Living.com: Parlagfű térkép Európa;
<https://www.allergicliving.com/2016/09/21/climate-change-cause-ragweed-allergies-double/>

ÁNTSZ/MTVA: Pollennaptár

Benécsné G. – Hódi L. – Godáné M. (2009): A parlagfű gyombiológiai sajátosságai, az ellene való védekezés technológiai alternatívái. Győr, 2009. április 29.

Digitális Tankönyvtár:

https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/2011_0001_521_Foldmuves_es_foldhasznalat/ch08s05.html

<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/novenytan-novenytan/ch23s22.html>

Horváth Gábor István (2016. június 19.): Eljárásrend a parlagfű-felderítésről és a parlagfű elleni közérdekű védekezéshez szükséges adatszolgáltatásról

Hutás Imre: A fejlett világ járványa: az allergia;

<https://www.kfki.hu/~cheminfo/hun/olvaso/kemia/allergia.html>

International Ragweed Society: <http://internationalragweedsociety.org>

Kazinczi G. – Novák R. (2012): A parlagfű visszaszorításának integrált módszerei. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság, Budapest

National Geographic: <http://www.ng.hu/Termeszett/2015/08/23/Uj-szer-a-parlagfu-ellen>

Novák R. (2013): A parlagfű és egyéb allergén gyomnövények bemutatása. NÉBIH-NTAI. 2013.

Oravecz Márton (2014. július 10.): A parlagfű elleni védekezés elmulasztása esetén követendő eljárásrend belterületi ingatlanokra vonatkozóan

Oravecz Márton (2014. július 10.): A parlagfű elleni védekezés elmulasztása esetén követendő eljárásrend külterületi ingatlanra vonatkozóan

Ujvárosi M. (1973): Gyomnövények. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest

Wikipédia: <https://hu.wikipedia.org>

Fotók

Béres Imre

http://gyogykincs-tar.blog.hu/2013/01/16/betyarkoro_erigeron_canadensis_conyza_canadensis

<http://kertlap.hu/barsonyvirag/>

<http://kertlap.hu/fekete-urom-boszorkanykonyhaban/>

<http://spanglishbaby.com>

<http://www.egeszsegtukor.hu/ferfitukor/feher-urom-a-vilag-legkeserubb-novenye.html>

<http://www.termeszettar.hu/anyagok/ambrosia/ambrosia.htm>

Mecca Consulting, Ausztria

Pinke Gyula

Takács Krisztina

Wikipédia